

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо підготовки кваліфікаційних робіт здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Освітні науки»
спеціальності А1 Освітні науки

Електронне видання

Кам'янець-Подільський
2026

УДК 378.22:37.013(072)

ББК 74.489.8я73

М54

*Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка (протокол № 6 від 28.05.2026 року)*

Рецензенти:

Валентина МІРОШНИЧЕНКО, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів
і природокористування України;

Сергій НИКИФОРЧИН, директор Кам'янець-Подільського фахового коледжу
індустрії, бізнесу та інформаційних технологій;

Мар'яна ГОРДІЙЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка.

Укладачі:

**Поліщук С.В., Кучинська І.О., Федорчук В.В., Горбатюк О.В., Дутко О.М.,
Лебідь І.Ю.** – кафедра педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка.

М54 **Методичні рекомендації щодо підготовки кваліфікаційних робіт здобу-
вачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професій-
ною програмою «Освітні науки» спеціальності А1 Освітні науки [Елект-
ронний ресурс] / [укладачі: Поліщук С.В., Кучинська І.О., Федорчук В.В., Гор-
батюк О.В., Дутко О.М., Лебідь І.Ю.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-По-
дільський національний університет імені Івана Огієнка, 2026. 69 с.**

Методичні рекомендації містять загальні положення щодо організації підготов-
ки кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти,
детальний опис усіх структурних елементів роботи, вимоги до оформлення таких
робіт. Наводяться зразки документів, необхідних під час підготовки та захисту квалі-
фікаційної роботи.

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності А1 Освітні
науки, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Освітні науки».

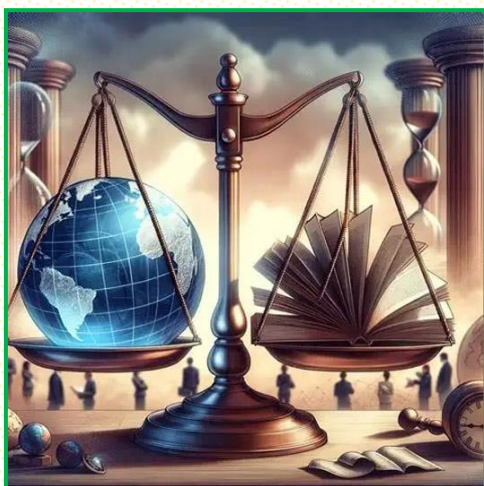
УДК 378.22:37.013(072)

ББК 74.489.8я73

Електронна версія рекомендацій доступна за покликанням:

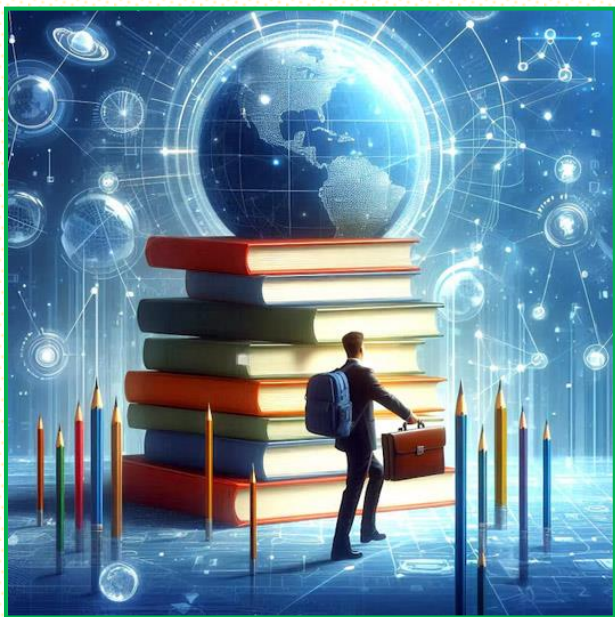
URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10278>

**© Поліщук С.В., Кучинська І.О., Федорчук В.В., Горбатюк О.В.,
Дутко О.М., Лебідь І.Ю.: укладання, 2026**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. Загальні вимоги до кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти	6
2. Вимоги до змісту та структури кваліфікаційної роботи	11
2.1. Загальна структура кваліфікаційної роботи	11
2.2. Вступ та його особливості	11
2.3. Вимоги до написання й оформлення розділів	13
2.4. Висновки та їх оформлення	14
2.5. Вимоги до списку використаних джерел	15
2.6. Додатки та їх наповнення	16
3. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи (оформлення змісту, тексту, ілюстрацій, таблиць, цитат)	17
4. Апробація кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти	22
5. Етика науковця й академічна доброчесність сучасного дослідника	24
6. Публічний захист кваліфікаційної роботи	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	35

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку суспільства дедалі більше зростають вимоги до рівня компетентності та професіоналізму фахівців, що передбачає володіння сучасними науковими методами, здатність орієнтуватися в інформаційному науковому

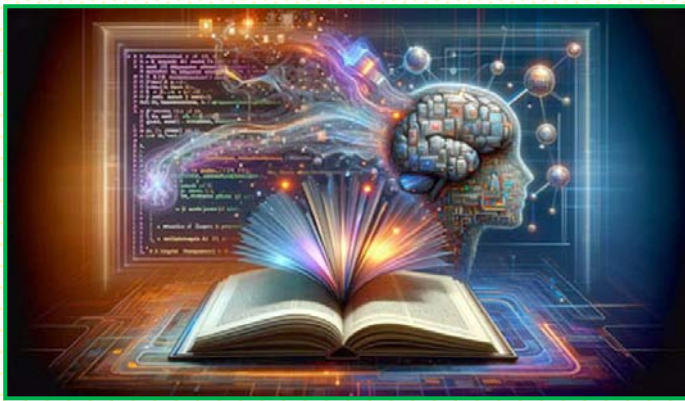
просторі та знаходити найбільш раціональні організаційні рішення. Зокрема, перед педагогами й керівниками закладів освіти все частіше виникають завдання, які потребують не лише професійної підготовки, а й уміння працювати з науковими джерелами, знання методів обробки результатів спостережень, планування експериментальної діяльності та оптимізації дослідницьких процесів. Саме тому сучасний фахівець повинен мати не тільки ґрунтовну професійну підготовку, але й відповідний рівень знань у сфері методики наукових досліджень, що включає засвоєння методологічних основ наукової діяльності, уміння збирати та аналізувати інформацію, створювати програми досліджень, інтерпретувати отримані результати й оформлювати їх у вигляді наукового звіту. Опанування методики проведення наукових досліджень допоможе майбутнім менеджерам освіти ефективно вирішувати освітні та управлінські завдання, сприятиме швидкому залученню до науково-дослідної діяльності та формуванню професійної компетентності фахівця.

Методичні рекомендації підготовлено як навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Кваліфікаційна робота» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А1 Освітні науки, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Освітні науки». Кваліфікаційна робота виступає підсумковим результатом самостійної індивідуальної навчальної діяльності здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти; це наукове дослідження, яке узагальнює результати опанування освітніх компонентів, визначених навчальним планом відповідної освітньо-професійної програми.

Методичні рекомендації висвітлюють основні вимоги до підготовки, змістового наповнення, структури та оформлення кваліфікаційних робіт, які виконуються здобувачами освіти на завершальному етапі навчання за освітнім ступенем «магістр» відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, та передбачають:

- систематизацію, поглиблення й закріплення теоретичних і практичних знань зі спеціальності, а також їх використання під час розв'язання конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;
- формування компетентностей щодо організації самостійної роботи та оволодіння методикою проведення досліджень і експериментів, пов'язаних із тематикою кваліфікаційної роботи.

Матеріали методичних рекомендацій можуть застосовуватися не лише в освітньому процесі закладів вищої освіти, але й бути корисними педагогічним працівникам, керівникам закладів освіти, аспірантам та іншим зацікавленим особам..

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота є індивідуальним завданням навчально-дослідницького, творчого або проєктно-конструкторського характеру, яке виконується здобувачем на завершальному етапі навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Вона виступає однією з форм підтвердження рівня теоретичної підготовки здобувача та його вміння застосовувати набуті знання для розв'язання конкретних професійних завдань.

Загальними вимогами до кваліфікаційної роботи є:

- актуальність обраної тематики та обґрунтування доцільності її дослідження, відповідність сучасному рівню розвитку науки, характеристика стану об'єкта й предмета дослідження, висвітлення практичного досвіду розв'язання визначених проблем провідними науковими установами, організаціями, ученими та фахівцями певної галузі;
- ґрунтовний підхід до вирішення поставлених проблем і завдань;
- конкретність формулювання теми, її відповідність спеціальності та змісту досліджуваної проблематики;
- чітке визначення наукового апарату дослідження (мета, об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження та ін.);
- повний і глибокий аналіз наукової літератури за темою дослідження;
- наявність елементів самостійної науково-пошукової діяльності здобувача, вміння обґрунтовувати власну думку;
- достовірність, об'єктивність і належне обґрунтування отриманих результатів;
- логічність, змістовність і грамотність викладу матеріалу, використання фахової термінології відповідної галузі науки;
- аргументованість і конкретність висновків та рекомендацій;
- можливість практичного застосування результатів роботи, її апробація.

Кваліфікаційна робота здебільшого є навчально-науковим дослідженням, що базується на використанні наукових досягнень і напрацювань учених. Її виконання спрямоване не стільки на остаточне розв'язання певної наукової проблеми, скільки на виявлення здатності здобувача здійснювати науковий пошук, визначати проблемні аспекти у відповідній галузі знань та знаходити шляхи їх вирішення за допомогою відповідних методів і прийомів дослідження. Водночас доцільно, щоб кваліфікаційні роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти містили окремі елементи наукової новизни.

Кваліфікаційна робота виконується на основі теоретичних знань, набутих у процесі навчання, а також результатів студентської науково-дослідної діяльності й зібраного фактичного матеріалу за обраною темою. У межах кваліфікаційної роботи майбутній випускник повинен продемонструвати власне бачення досліджуваної проблематики, здійснити аналіз наукових напрацювань, сформулювати загальні та конкретні висновки, а також запропонувати практичні рекомендації.

Зміст і результати дослідження у кваліфікаційній роботі необхідно викладати стисло, логічно та аргументовано, уникаючи надмірних узагальнень, необґрунтованих тверджень і повторів. Написання та захист кваліфікаційної роботи здійснюються державною мовою.

Проведення наукового дослідження передбачає використання **наукового стилю** викладення матеріалу.

Науковий текст є формою представлення наукової інформації та результатом дослідницької діяльності. Саме він виступає інтелектуальним продуктом, який презентується науковій спільноті. Від якості викладу наукового тексту значною мірою залежить сприйняття дослідження науковою громадськістю та його вплив на подальший розвиток науки. Тому науковий текст виконує дві ключові функції: висвітлення змісту дослідження та його представлення. Якщо перша функція вимагає точного й послідовного подання всіх етапів дослідження – від постановки завдань до отриманих результатів, то друга передбачає доступність і зацікавленість читача змістом наукової праці.

Серед основних **особливостей наукового тексту**, порівняно з іншими видами текстів, варто виокремити його логічний і раціональний характер. Науковий текст складається із суджень, висновків та умовиводів, побудованих відповідно до принципів наукової та формальної логіки. Важливою його ознакою є широке використання понятійно-категоріаль-

ного апарату певної науки. На відміну від художнього тексту, він не спирається на образність і не орієнтується на емоційне сприйняття читача, а спрямований передусім на раціональне осмислення інформації. На відміну від публіцистичного стилю, науковий текст не допускає спрощеного викладу й активно використовує спеціальну термінологію. Його головна мета полягає не в емоційному переконанні, а в доказовому обґрунтуванні та аргументації істини.

Виділені особливості наукового тексту визначають його структуру. За найзагальнішого підходу науковий текст складається з трьох частин: вступної, дослідницької і заключної.

У *вступній* частині наукового тексту визначаються проблема дослідження, його мета та завдання, формулюються гіпотези й окреслюються методи дослідження. Також у цій частині обґрунтовується зв'язок дослідження з іншими науковими працями та напрямками наукового пошуку.

Дослідницька частина містить опис проведеного дослідження та аналіз отриманих результатів.

У *заключній* частині формулюються висновки, а також подаються рекомендації щодо подальших наукових досліджень і практичного використання здобутих результатів.

Найменшою структурною одиницею наукового тексту є абзац, який не повинен бути надто об'ємним. Досвідчені науковці зазначають, що для оптимального сприйняття інформації абзац має містити приблизно 7 ± 2 окремих висловлювання.

Мистецтво створення наукового тексту полягає не лише у чіткому відображенні його окремих складових, а й у вмінні об'єднати їх у логічно цілісну систему.

Отже, під час написання наукової праці необхідно враховувати такі аспекти:

1. *Текст роботи повинен мати чітку структуру* та поділятися на розділи й параграфи. Надмірне дрібнення матеріалу є недоцільним, оскільки на невеликому обсязі сторінок складно повноцінно розкрити зміст. Важливо, щоб кожний розділ являв собою завершене дослідження окремого аспекту загальної проблеми, а весь текст зберігав цілісність і логічну послідовність.

2. Окрім поділу на розділи та параграфи, текст має бути структурований на смислові частини, абзаци й речення, що потребують ретельно-

го опрацювання. Надмірне дроблення тексту ускладнює його сприйняття, тому кожний абзац повинен бути змістовно завершеним і відображати одну основну думку. Споріднені за змістом думки можуть об'єднуватися в окремі тематичні рубрики.

3. *Текст наукової роботи має характеризуватися композиційною цілісністю.* Композиція передбачає поєднання та впорядкування всіх складових тексту в єдину систему. Саме взаємозв'язок окремих елементів забезпечує гармонійність і завершеність наукової праці. Основними вимогами до композиції тексту є цілісність, завершеність, симетричність і ритмічність викладу.

4. *Науковий текст не повинен бути декларативним.* Для формулювання висновків щодо певного явища чи процесу необхідно застосовувати аналітичні методи: здійснювати порівняння, виявляти особливості, аналізувати тенденції розвитку тощо. Текст роботи має бути логічним і послідовним.

5. *Ефективному написанню наукової праці сприяє використання системного підходу, який забезпечує внутрішню логіку викладу.* Такий підхід дає змогу визначати особливості структури системи, аналізувати її зовнішні та внутрішні функції, а також встановлювати системоутворювальні чинники.

6. *Написання наукової праці з позиції творчого підходу певною мірою подібне до написання літературного твору.* Якщо автор глибоко опрацював наукові джерела, узагальнив власні спостереження та осмислив отриманий досвід, процес написання тексту стає творчим і природним. Водночас поширеною помилкою є спроба замінити власне дослідження механічним поєднанням чужих думок або фрагментів текстів.

7. *Під час викладу матеріалу слід уникати понять, які не мають однозначного трактування.* Такі слова, як «покращити», «розширити», «активізувати», «реформувати», потребують обов'язкової конкретизації, тобто пояснення способів і шляхів реалізації зазначених дій.

8. *Використання фактів і цифрових даних може як підсилити науковий текст, так і стати його недоліком.* Позитивний ефект досягається тоді, коли статистичні дані доречно використані та проаналізовані. Якщо ж текст перенасичений цифрами без належного узагальнення, це ускладнює його сприйняття.

9. *У науковому тексті не повинно бути повторів.* Особливо це стосується висновків і практичних рекомендацій. Неприпустимим є механічне перенесення висновків окремих розділів до загального висновку робо-

ти. Під час формулювання підсумкових висновків автор має здійснити новий рівень узагальнення та систематизації отриманих результатів і рекомендацій.

10. *Текст наукової роботи повинен бути логічно завершеним і становити цілісну систему.* Для текстів низької якості характерна фрагментарність викладу, що свідчить про відсутність внутрішньої єдності матеріалу.

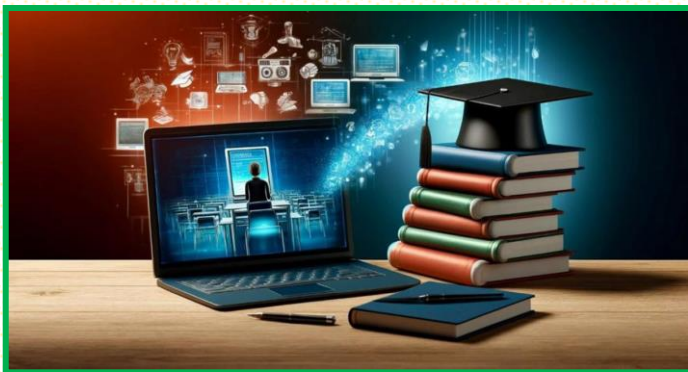
11. *У науковому тексті авторське «Я» зазвичай не акцентується, оскільки воно відходить на другий план.* Досить часто для вираження авторської позиції використовується форма «ми». Проте найбільш доцільним є застосування безособових конструкцій викладу, наприклад: «було здійснено», «проаналізовано», «узагальнено».

12. *Науковий текст має бути лаконічним і зрозумілим, відповідати принципу: «думкам просторо, а словам тісно».* Це передбачає уникнення повторів, надмірної багатослівності, неточних мовних конструкцій, зайвих слів та невиправданих смислових асоціацій. Виклад матеріалу повинен бути максимально чітким і точним. Особливо негативно впливають на якість тексту канцеляризми, які надають викладу шаблонності, а також тавтологія – повторення однакових за змістом думок різними словами.

13. *Якість наукового тексту значно покращується, якщо автор спеціально аналізує його з погляду стилю викладу, мовного оформлення та літературної досконалості.* Саме тому важливим етапом підготовки роботи є редагування тексту, внесення виправлень і необхідних змін. Під час побудови речень слід прагнути до їх стислості, логічності та граматичної узгодженості.

Для написання наукового тексту дослідникам-початківцям доцільно використовувати мовні кліше (див. *Додаток А*). Такі мовні конструкції є готовими зворотами, які допомагають лаконічно формулювати думки та сприяють оперативній передачі інформації.

Існують різні погляди щодо доцільності використання мовних кліше. Водночас їх перевага полягає в тому, що вони допомагають молодому досліднику ознайомитися з основними мовними зворотами, характерними для наукового стилю, навчитися грамотно будувати власні тексти та поступово формувати індивідуальний стиль наукового письма.

2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Загальна структура кваліфікаційної роботи

Структура наукової (кваліфікаційної) роботи має такі складові:

- титульний аркуш (Додаток Б);
- зміст (Додаток В);
- перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності) (Додаток Г);
- основна частина, яка містить вступ, розділи (зазвичай, 2 або 3, в кожному з яких два-чотири підрозділи), висновки до кожного розділу, загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо у них є потреба).

Кожна з цих складових, а також розділи основної частини, мають починатися з нової сторінки.

Орієнтовний обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи (текст без списку використаних джерел і додатків) складає 50-60 сторінок.

2.2. Вступ та його особливості

Основна частина роботи містить *вступ*, у якому магістрант розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави й вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ складає приблизно 5% тексту рукопису, або 3-5 сторінок.

У вступі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи у такій послідовності:

- **актуальність теми;**
- **мета і завдання дослідження;**

- об'єкт і предмет дослідження;
- гіпотеза (за потребою);
- методи дослідження;
- теоретичне та практичне значення одержаних результатів;
- база дослідження;
- апробація результатів дослідження;
- публікації.

На завершення у вступі описують **структуру** кваліфікаційної роботи: вказується кількість розділів і підрозділів, використаних джерел, додатків (*Додаток Д*).

Розглянемо загальні вимоги до кожної зі складових вступу кваліфікаційної роботи.

Загалом, **актуальність** теми дослідження передбачає обґрунтування значення обраної теми у розвитку науки та практики на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним: досить кількома реченнями висловити головне – сутність і стан проблеми або наукового завдання (чому дослідження даної проблеми є необхідним і важливим у даний час), визначити суперечності, обґрунтувати необхідність проведення дослідження. Аргументуючи актуальність обраної теми дослідження, бажаним є посилання на державні документи з питань освіти й виховання (приміром, Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи, Закон України «Про загальну середню освіту» та ін.). Також у вступі важливо зазначити, хто з дослідників та науковців раніше досліджували дану тему та окремі її аспекти.

Визначаючи **категоріальний апарат наукового дослідження** (а саме: об'єкт, предмет, мету, завдання та, за потреби, гіпотезу дослідження), характеризуючи методи дослідження, теоретичне і практичне значення виконаної кваліфікаційної роботи, варто керуватися знаннями, отриманими здобувачами в курсі «Методика наукових досліджень», та відображеними у відповідному навчально-методичному забезпеченні: *Дутко О.М., Лебідь І.Ю. Методика наукових досліджень: навчально-методичний посібник [2-ге видання, доповнене та перероблене] / автори-упорядники О.М. Дутко, І.Ю. Лебідь. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В, 2023. 160 с.*

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/7492>

Важливим показником якості кваліфікаційної роботи магістра є **апробація результатів дослідження**. Тобто, подається інформація про оприлюднення результатів дослідження: зазначається, на яких конференціях, круглих столах чи семінарах було висвітлено результати досліджень. Результати дослідження можуть бути також використані в діяльності певної установи чи закладу освіти (вказати назву) для вирішення (вказати проблему), вдосконалення (вказати, що саме) тощо.

Після цього вказують також, у яких **публікаціях** (тезах, статтях) були опубліковані результати наукової роботи.

2.3. Вимоги до написання й оформлення розділів

Кваліфікаційна робота зазвичай складається з двох або трьох розділів, кожен із яких поділяється на 2–3 підрозділи. Кожний новий розділ необхідно розпочинати з окремої сторінки.

В основній частині роботи матеріал, як правило, викладається у такій послідовності (з урахуванням специфіки певної галузі науки):

Розділ 1 – аналіз наукової літератури за темою дослідження та обґрунтування напрямів наукового пошуку. У цьому розділі автор характеризує основні етапи розвитку наукових поглядів щодо досліджуваної проблеми, стисло аналізує праці попередників, визначає питання, які залишаються недостатньо розробленими, та окреслює власний підхід до їх вирішення. Доцільно завершити розділ короткими висновками щодо необхідності проведення власного дослідження. Загальний обсяг огляду літературних джерел зазвичай не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини кваліфікаційної роботи.

Розділ 2 – висвітлення загальних підходів і методів дослідження, опис теоретичних та/або експериментальних досліджень. У цьому розділі здобувач обґрунтовує вибір напрямку дослідження, подає методи розв'язання поставлених завдань і здійснює їх порівняльний аналіз, а також розробляє загальну методику проведення емпіричного дослідження.

Розділ 3 – аналіз, узагальнення та інтерпретація результатів дослідження. Автор детально висвітлює результати власної наукової роботи, акцентуючи увагу на нових положеннях і підходах, запропонованих у процесі розроблення наукової проблеми. Необхідно також оцінити повноту й достовірність отриманих результатів та порівняти їх із результатами аналогічних досліджень інших науковців.

Зміст розділів має відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю її розкривати.

Якщо кваліфікаційна робота складається з двох розділів, то перший розділ, який має **теоретичний характер**, може включати:

- аналіз наукової літератури з обраної проблематики;
- теоретичне обґрунтування актуальності та значущості завдань, що розв'язуються у роботі;
- уточнення, конкретизацію та узагальнення ключових понять досліджуваної теми;
- аналіз і систематизацію наявного практичного досвіду.

Основним завданням другого, переважно **експериментального**, розділу є висвітлення емпіричного дослідження відповідно до тематики кваліфікаційної роботи, а також розроблення конкретних рекомендацій і пропозицій щодо практичного вдосконалення предмета дослідження.

Зміст кожного розділу повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи та повною мірою розкривати її основні положення.

2.4. Висновки та їх оформлення

У кінці кожного розділу доцільно подавати висновки, у яких стисло узагальнюються наведені теоретичні та практичні результати дослідження.

У **висновках** до розділів, а також у загальних висновках подають підсумки виконаного дослідження. Вони повинні бути лаконічними, чіткими та змістовними, відображати сутність, значущість, обґрунтованість і результативність проведеної роботи. Саме у висновках висвітлюються найважливіші наукові й практичні результати дослідження.

Висновки обов'язково мають відповідати меті та конкретним завданням, сформульованим у вступі роботи, тобто демонструвати, чи було досягнуто поставленої мети, які завдання виконано повністю, а які залишилися невирішеними та з яких причин. У зв'язку з цим текст висновків доцільно структурувати за окремими пунктами.

У першому пункті висновків зазвичай оцінюють отримані результати та визначають їх відповідність сучасному рівню наукових знань. Наступні пункти повинні містити відповіді на всі завдання, окреслені у вступі. Такий підхід дає можливість автору підтвердити досягнення поставленої мети дослідження.

Особливу увагу слід приділити найбільш вагомим результатам дослідження, обґрунтуванню їх достовірності, а також висвітленню можливостей практичного використання отриманих результатів або перспектив їх застосування в певних галузях чи сферах діяльності. Крім того, у висновках варто визначити наукову значущість роботи, надати рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення стану досліджуваної проблеми, а також окреслити перспективи подальших наукових досліджень за відповідною тематикою.

Висновки не повинні містити цитувань, оскільки в них лише узагальнюється інформація, детально висвітлена в розділах кваліфікаційної роботи із відповідними посиланнями на джерела. Також у висновках не слід подавати нові відомості, які не були розкриті в основній частині дослідження. Під час їх написання неприпустимою є проста копіяція, тобто механічне перенесення незмінених речень або цілих абзаців із тексту роботи.

Висновки доцільно розпочинати словами: «На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки: 1. (2, 3...)». Кожен висновок необхідно нумерувати відповідно до логічної структури викладу (*Додаток Е*). Обсяг висновків до підрозділу, як правило, не повинен перевищувати 1–2 сторінки, а загальних висновків – до трьох сторінок.

2.5. Вимоги до списку використаних джерел

Список використаних джерел є складовою бібліографічного апарату кваліфікаційної роботи, що містить бібліографічні описи опрацьованих джерел і розміщується після висновків. Він виступає важливим елементом наукової праці, оскільки дає можливість оцінити масштаб і глибину теоретичного аналізу досліджуваної проблематики. Крім того, правильність його оформлення свідчить про рівень наукової культури здобувача освіти та вміння працювати з науковими джерелами.

Список використаних джерел необхідно оформлювати в алфавітному порядку відповідно до чинних вимог (*Додаток Ж*). Бібліографічні описи слід складати безпосередньо за друкованими виданнями або відтворювати за каталогами й бібліографічними покажчиками повністю, без пропусків окремих елементів, скорочення назв тощо. Такий підхід дає змогу уникнути повторних перевірок і необхідності доповнення пропущених відомостей.

Порядкові номери бібліографічних описів у списку використаних джерел повинні відповідати посиланням на них у тексті кваліфікаційної

роботи (номерні посилання). Наприклад, у наведеному фрагменті під номером 45 у списку використаних джерел має бути зазначена наукова праця автора Матвієнко О.В.: «Для підвищення рівня психологічної готовності персоналу рекомендовано попереднє впровадження та навчання роботі із системою електронного документообігу, що дає можливість зменшити навантаження на працівників на початкових етапах та ознайомити їх із електронними документами, мережевим обміном даних, електронною поштою й системами контролю» [45, с. 69].

«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» орієнтовно має містити біля 60-80 найменувань.

В перелік варто включати наукові та навчальні видання авторів сучасної наукової спільноти, визнаних в Україні та у світі.

2.6. Додатки та їх наповнення

Додатки оформлюються як продовження наукової роботи на наступних сторінках і розміщуються відповідно до послідовності посилань на них у тексті. За потреби до додатків доцільно включати допоміжні матеріали: додаткові таблиці та рисунки; документи, що стосуються проведеного дослідження або його результатів; інструкції та методики; допоміжні ілюстративні матеріали, формули й розрахунки; фотоматеріали; анкети для письмового опитування; перелік запитань для бесід чи інтерв'ю; плани-конспекти уроків або сценарії виховних заходів відповідно до теми дослідження; витяги з наказів, протоколів та інші документи.

Кожний додаток необхідно починати з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, розташований угорі сторінки та надрукований малими літерами з першої великої симетрично до тексту. Над заголовком посередині рядка друкують слово «Додаток» і велику літеру, яка позначає відповідний додаток.

Позначення додатків здійснюється послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: додаток А, додаток Б.

Обсяг додатків не повинен перевищувати загального обсягу кваліфікаційної роботи.

3. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІАЦІЙНОЇ РОБОТИ (оформлення змісту, тексту, ілюстрацій, таблиць, цитат)

Роботу друкують за допомогою комп'ютера та принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 мм х 297 мм) через півтора–два міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці 14-м кеглем шрифту Times New Roman чорного кольору прямого накреслення. Таблиці та ілюстрації можна подавати на аркушах формату А3 (297 мм х 420 мм).

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи орієнтовно 60–75 сторінок.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаної літератури, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених структурних одиниць підлягають суцільній нумерації.

Текст роботи рекомендовано друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10-15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ»,

«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», друкують великими літерами напівжирним шрифтом в центрі рядка. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовок розділу не допускається.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати 1,25 см.

Шрифт друку повинен бути чітким, рядки – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути всюди однаковою.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки.

Сторінки кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами, охоплюючи додатки, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т. д.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу) (Додаток 3). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі наукової роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Якщо ілюстрації, розміщені в кваліфікаційній роботі, створені не автором, обов'язково слід вказати джерело їх походження.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового но

мера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу) (*Додаток И*). Якщо в розділі наукової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. Якщо таблиці чи ілюстрації, розміщені в кваліфікаційній роботі, створені не автором, обов'язково слід вказати джерело їх походження (див. *Додаток К*).

Обов'язковим компонентом будь-якої наукової роботи є **наукове цитування**. *Цитата* – це дослівне відтворення фрагменту якогось тексту з обов'язковим посиланням на джерело.

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку; у цих випадках використовується вираз «так званий»;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора; пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками в лаганих дужках: [...], вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці); якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;
- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;
- якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;
- коли здобувач (автор роботи), наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки; варіантами таких застережень є, наприклад: (курсив наш. – А. Б.), (підкреслено

мною. – А. Б.), (розбивка моя – А.Б., де А, Б – перші літери імені та прізвища автора роботи);

- кожна цитата (пряма (дослівний виклад уривка оригінального тексту, який береться в лапки) і непряма (переказ думок автора своїми словами, який в лапки не береться).) **обов'язково** супроводжується посиланням на джерело. *Посилання* – це вказівка на джерело інформації, що приводиться у приклад (зовнішнє посилання) або запис, що пов'язує між собою частини документа – посилання на розділи, малюнки, таблиці, формули, додатки і т. д. (внутрішнє посилання).

Посилання у тексті розміщують у квадратних дужках, наприклад [11, с. 34], де «11» – номер публікації, на яку посилається автор, у списку літератури, а через кому вказаний номер сторінки цієї публікації, на якій розміщено цитований текст.

Дозволено наводити посилання на джерела інформації у виносках. У цьому разі оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначеного номера.

Приклад:

Цитата в тексті «...етичні кодекси вченого базуються на розумінні того, що ...[3]».

Відповідний опис у переліку джерел посилання:

3. Гончаренко С.У. Етика науки і етичний кодекс. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2011. Вип. 2. С. 3–12. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2011_2_3

Грамотне використання наукової літератури є однією з найважливіших вимог, що пред'являються до наукової роботи, чи то студентський реферат, курсова робота, наукова стаття чи монографія. Вміння автора працювати з науковою літературою, коректно вживати цитати і оформляти посилання на використані джерела виступає одним з показників рівня його академічної підготовки. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Відсутність посилання є порушенням авторських прав, а неправильно оформлене посилання розглядається як серйозна помилка. На всі джерела, зазначені в списку використаних джерел, бажаними є посилан-

ня в тексті кваліфікаційної роботи. Поява в тексті роботи цитат і посилань, які не представлені у списку використаних джерел, є помилкою.

Перефразовування, переказування, як правило, становить матеріал для більшої частини тексту наукової роботи здобувача освіти. Вдаючись до цього способу, необхідно також визнати авторство ідеї за допомогою посилань на джерела. Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або цілої авторської праці. Використання чужих праць допомагає підтвердити власну думку, проілюструвати власну позицію, протиставити її думці авторитетів чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів. Проте власна думка не повинна змішуватись у тексті із цитованою.

4. АПРОБАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Працюючи над кваліфікаційною роботою магістра, здобувачі готують виступи на семінарах, конференціях, наукові статті, тези з метою апробації результатів дослідження.

Апробація – це метод оцінки якості виконаної роботи на основі вивчення, аналізу, обстеження. Апробація включає в себе колективне обговорення виконаного дослідження, його рецензування та експертизу, оприлюднення кінцевих результатів у наукових журналах, реферативних збірниках, а також у виступах дослідників з доповідями і повідомленнями на науково-практичних конференціях, семінарах.

Під час апробації наукової роботи автори демонструють результати свого дослідження перед аудиторією науковців. За допомогою даної процедури можна переконатися у правильності вибору концепції дослідження, його актуальності та практичному значенні. Це гарна можливість отримати відгук, рекомендації щодо свого дослідження та вдосконалити його. Апробація результатів дослідження може здійснюватися через: використання пропозицій дослідника у практичній діяльності підприємства, організації та установи; підготовку й опублікування результатів дослідження в науковій статті; підготовку здобувачем освіти тез наукової доповіді та виступ з нею на науково-практичних конференціях та семінарах, які можуть мати статус міжнародних, всеукраїнських, регіональних, університетських.

Для цього здобувач освіти попередньо готує доповідь, статтю чи тези за вимогами організатора науково-практичної конференції, семінару чи збірника наукових праць (наприклад, як у *Додатку Л*). Подає заявку на участь (друк), надсилає підготовлені матеріали, які проходять апробацію, в запропонованій формі (очна, заочна, онлайнова, офлайнова), їх оприлюднює.

Відповідно у вступі кваліфікаційної роботи здобувач зазначає, на яких наукових конференціях, семінарах оприлюднено результати дослідження.

По кожній конференції слід вказувати її офіційну назву, місто (для закордонних – країну) та дату проведення, зазначити тему доповіді (орієнтовний приклад можна побачити в *Додатку Д*).

5. ЕТИКА НАУКОВЦЯ Й АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУЧАСНОГО ДОСЛІДНИКА

Працюючи над науковим дослідженням, здобувачі освіти, як і всі вчені, повинні дотримуватися не лише вимог щодо змісту та оформлення своєї роботи, але й враховувати етичні засади наукової діяльності.

Наукова етика – це сукупність встановлених та визнаних науковою спільнотою норм поведінки, правил, моралі наукових працівників, зайнятих в сфері науково-технологічної та науково-педагогічної діяльності.

У науковому товаристві склалася з часом своя система моральних норм, імперативів, заборон, що регулюють наукову діяльність, тобто етичний кодекс ученого. В усьому світі етичні кодекси вченого базуються на розумінні того, що належна практика у сфері науки сприяє довірі в середовищі наукового співтовариства та між ним і суспільством, що є необхідним для розвитку науки. Вчені повинні бути впевненими в надійності результатів роботи своїх колег. У свою чергу, суспільство має бути впевненим у чесності науковців та достовірності результатів їхніх досліджень. Загальними зборами Національної академії наук України 15 квітня 2009 р. затверджено «Етичний кодекс ученого України», який визначає етичні принципи, на яких ґрунтується наукова діяльність, регулює відносини науковців між собою та із суспільством, встановлює основні засади для оцінки вченими власної роботи та діяльності колег з моральної точки зору. Детальніше з Етичним кодексом ученого можна ознайомитися тут:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>

Сьогодні, відповідно до Закону України “Про освіту” (2017), важливим принципом освітньої діяльності є:

1. Академічна доброчесність, тобто, сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової

(творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;
- **надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;** вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

5. За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

6. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

7. Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

8. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог цього Закону та спеціальних законів. Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

9. Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

10. За дії (бездіяльність), що цим Законом визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

Крім цього, усі нормативні документи, що стосуються академічної доброчесності здобувачів освіти К-ПНУ ім. Івана Огієнка, можна знайти на сайті університету за покликанням:

<https://integrity.kpnu.edu.ua/normatyvna-baza/>

Дотримання етики науковця важливе не лише під час оформлення результатів наукового дослідження, але й під час **захисту наукової роботи**. Виступ дослідника на захисті супроводжується використанням необхідного ілюстративного матеріалу (таблиць, графіків, слайдів, формул тощо) та/або мультимедійної презентації. Виступ повинен містити стислий виклад змісту, структури роботи, висновків та рекомендацій. Увага зосереджується на висновках, пропозиціях, практичній значущості дослідження, особистому внеску автора роботи в отриманий результат. Зміст та якість виступу і презентації перед захистом перевіряє науковий керівник.

Під час обговорення результатів наукового дослідження може виникнути *наукова дискусія* – тобто, публічне обговорення спірного наукового питання двома або кількома особами (опонентами). Мета наукової дискусії – пошук істини, а не хизування розумом і ерудицією, не перемога над опонентом. Під час обговорення слід забезпечити рівність сторін, з повагою ставитись до учасників дискусії, давати їм змогу висловитися, не переривати. Слід бути толерантним. Не можна ображати опонента, навіть якщо ви обурені його висловлюваннями. Пам'ятайте: істина відносна, а не абсолютна. Не вважайте правильною тільки свою думку. Дискусія – це конфлікт ідей, а не людей. Тому не слід вдаватися до негативних оцінок компетентності опонента, принижувати його ущипливими зауваженнями. Емоційні репліки учасників дискусії мають подаватися без крику. Слід дотримуватися стандартних етикетних формул, які виражають прохання, подяку, вибачення.

До етики звітування про проведене дослідження (як в тексті роботи, так і під час її захисту) можна віднести вимоги до об'єктивності та вірогідності, правдивості та надійності інтерпретації отриманих результатів. Не потрібно прикрашати дані спостережень та експериментів, завищувати ефективність використаних методів та прийомів.

Також слід уникати надто високих оцінок своєї роботи. Фрази «одержано вперше», «запропоновано новий підхід» мають ґрунтуватися на ретельному вивченні досліджуваної проблеми.

Етичні норми та імперативи вченого – це духовний стрижень, який визначає його природу як науковця, моральний стан, чесність та чистоту. Вони підштовхують і орієнтують діяльність вченого на пошук (відкриття) чогось нового, невідомого науці, але водночас вимагають, щоб нове знання було логічно і послідовно оформленим та експериментально підтвердженим і обґрунтованим.

Дотримання етичних норм є умовою продуктивності наукової праці, встановлення творчих взаємин у колективі, ефективного розв'язання педагогічної проблеми.

6. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

В ході підготовки кваліфікаційної роботи, вона обговорюється з науковим керівником для узгодження змісту та структури, внесення необхідних правок. Здобувач зобов'язаний подавати роботу науковому керівникові на перевірку у визначені терміни.

Попередній захист кваліфікаційної роботи відбувається на засіданні випускової кафедри (кафедри педагогіки та менеджменту освіти). На ньому викладачі дають поради та рекомендації щодо вдосконалення як власне роботи, так і підготовленого студентом виступу та/або мультимедійної презентації.

Після отримання відгуку наукового керівника, рецензії на закінчену кваліфікаційну роботу фахівця відповідної кваліфікації випускник зобов'язаний переконливо захистити роботу на засіданні екзаменаційної комісії.

Публічний захист кваліфікаційної роботи передбачає: 1) доповідь здобувача, та 2) відповіді на поставлені запитання. У доповіді на захисті, яка триває 7-10 хвилин, здобувач має висвітлити зміст дослідження, його мету, завдання, предмет та об'єкт, обґрунтувати вибір теми, ступінь її висвітлення в науковій літературі. Основна частина доповіді має бути присвячена викладенню наукової новизни роботи, результатів дослідження, практичних висновків і рекомендацій.

Рекомендуємо здобувачам розпочинати виступ на захисті з традиційного звертання до членів екзаменаційної комісії, а далі переходити до стислого викладу змісту наукового дослідження, висновків та рекомендацій (див. *Додаток М*). Виступ здобувача на захисті може супроводжуватися використанням необхідного ілюстративного матеріалу (таблиць, графіків, слайдів, формул тощо) та/або мультимедійної презентації. Варто зосереджувати увагу на практичній значущості дослідження, висновках, пропозиціях, особистому внеску автора роботи в отриманий результат. Зміст та якість виступу та презентації перед захистом перевіряє науковий керівник.

Під час обговорення результатів наукового дослідження може виникнути *наукова дискусія* – тобто, публічне обговорення спірного наукового питання двома або кількома особами (опонентами). Мета наукової дискусії – пошук істини, а не хизування розумом і ерудицією, не перемога над опонентом. Під час обговорення слід забезпечити рівність сторін, з повагою ставитись до учасників дискусії, давати їм змогу висловитися, не переривати. Слід бути толерантним. Не можна ображати опонента, навіть якщо ви обурені його висловлюваннями. Пам'ятайте: істина відносна, а не абсолютна. Не вважайте правильною тільки свою думку. Дискусія – це конфлікт ідей, а не людей. Тому не слід вдаватися до негативних оцінок компетентності опонента, принижувати його ущипливими зауваженнями. Емоційні репліки учасників дискусії мають подаватися без крику. Слід дотримуватися стандартних етикетних формул, які виражають прохання, подяку, вибачення.

До етики звітування про проведене дослідження (як в тексті роботи, так і під час її захисту) можна віднести вимоги до об'єктивності та вірогідності, правдивості та надійності інтерпретації отриманих результатів. Не потрібно прикрашати дані спостережень та експериментів, завищувати ефективність використаних методів та прийомів.

Також слід уникати надто високих оцінок своєї роботи. Фрази «одержано вперше», «запропоновано новий підхід» мають ґрунтуватися на ретельному вивченні досліджуваної проблеми.

В цілому, успішність виступу зумовлена дотриманням певних правил, зокрема:

- дотримуватися регламенту;
- не використовувати довгі складні фрази й словосполучення, намагатися вживати короткі речення;
- не перевантажувати виступ цифрами, фактами й цитатами;
- упевнено й системно викладати результати своєї роботи, користуватися текстом лише за необхідності, що засвідчуватиме належну підготовку до виступу;
- давати чіткі, суттєві відповіді на запитання та зауваження.

У відповідях на питання членів комісії бажано уникати двох крайнощів: 1) зайвої стислості й категоричності, та 2) надмірної багатослівності. Зайва стислість і категоричність часто справляє враження «втечі» від відповіді на питання і свідчить про невміння вести наукову полеміку та дискусію. Аналогічне враження справляє і надлишок роз'яснень.

Культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики наукових повідомлень.

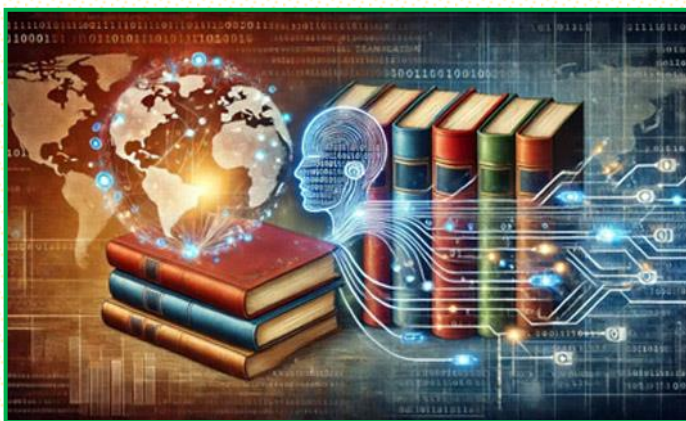
Письмову рецензію оголошує особисто рецензент у разі його присутності на захисті або один із членів екзаменаційної комісії за дорученням голови комісії.

Результати атестації здобувачів вищої освіти оцінюються за національною шкалою, рейтинговою системою оцінювання та шкалою ЄКТС і оголошуються в день захисту кваліфікаційних робіт.

Студента, який на захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку за національною шкалою та оцінку FX за шкалою ЄКТС, відраховують з університету. Йому видають академічну довідку встановленого зразка. У разі, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія вирішує, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Студент, який не захистив кваліфікаційну роботу, має право на повторну атестацію (з наступного навчального року) упродовж трьох років після відрахування з університету.

Кваліфікаційні роботи зберігаються в бібліотеці університету впродовж п'яти років. Після закінчення терміну зберігання їх списують і знищують, про що складається відповідний акт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець Л.М., Алексієвець М.М. Методологія і методика наукових досліджень: навч. посіб.: (пробне видання). Тернопіль: Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, 2008. 129 с.
2. Всеукраїнська громадська організація “Українська федерація вчених”. Кодекс наукової етики. *Наука та наукознавство*. 2005. № 3. С. 31–37.
3. Голодюк І. Есе: бліц-курс. Брустури: Дискурсус, 2019. 192 с.
4. Гончаренко С.У. Етика науки і етичний кодекс. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2011. Вип. 2. С. 3–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2011_2_3
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
6. Дутко О.М., Лебідь І.Ю. Методика наукових досліджень: навчально-методичний посібник [2-ге видання, доповнене та перероблене]. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В, 2023. 160 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7492>
7. Етичний кодекс ученого України. 2009. Київ. 8 с.
8. Кочан І. Українська наукова лексика. Міжнародні компоненти в термінології. Київ: Знання, 2013. 294 с.
9. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення. Львів: Львівська політехніка, 2012. 204 с.
10. Мацько Л., Денискіна Г. Українська наукова мова (теорія і практика). Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.
11. Методика наукових досліджень: навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В. Федорчук. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2022. 132 с.
12. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 390 с.

13. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556–18>
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
15. Семеног О. Культура наукової української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
16. Сурмін Ю.П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
17. Фадєєва В.Л. Технологія роботи з науковим текстом за магістерськими програмами у вищій школі. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. LXXVIII. Т. I. С. 182–187.
18. 200+ мовних кліше для створення наукових текстів. Лабораторія ефективних досліджень. URL: <https://studfile.net/preview/16458069/page:13/>

ДОДАТКИ

Додаток А

МОВНІ КЛІШЕ:

для формулювання актуальності теми дослідження

Проблема / назване явище заслуговує на особливу увагу серед науковців...

Проблема актуальною на сучасному етапі розвитку науки... Проблема відноситься до найактуальніших...

Проблема давно є на часі... Проблема є актуальною... Проблема є дискусійною...

Проблема є не досить розробленою...

Проблема є мало розробленою / недослідженою... Проблема є цілком на часі...

Проблема заслуговує на особливу увагу...

Проблема не була об'єктом спеціального вивчення... Проблема перебуває у центрі уваги...

Проблема посідає важливе місце...

Проблема фрагментарно висвітлювалася в.. Проблема цілком є не вирішеною...

Уважного ставлення дослідників останнім часом вимагає питання...

опису історії та сучасного стану проблеми

Прийнято вважати, що... Загальновідомо, що...

На думку (кого?)...

Згідно з поглядами (кого?)... Як вважають (вважає)...

Наявні погляди щодо цього питання можна класифікувати так... Дослідженням цієї проблеми у різні часи / періоди займалися... Цих поглядів дотримуються (дотримується)...

Гіпотезу / припущення про... висунув / запропонував... Початок тенденції саме такого вивчення поклав... Нову концепцію (ідею, теорію, гіпотезу) розробили...

формулювання мети

Метою є встановити (встановлення)... Метою є визначити (визначення)...

Мета статті полягає у порівнянні...

У статті вивчаються / виявляються / з'ясовуються...

Мета статті – проаналізувати / описати / схарактеризувати / виявити / порівняти / узагальнити / систематизувати...

Метою роботи є дослідження...

переходу до завдань

Поставлена / сформульована мета вимагає / передбачає розв'язання цілої низки конкретних завдань, а саме:...

Для реалізації мети поставлено такі завдання... Мета зумовила конкретні завдання, а саме:...

формулювання завдань

проаналізувати (методику, закономірності, тенденції, проблеми, роль, можливості, реалії та перспективи)...

виявити закономірності... дослідити особливості...

встановити (закономірності, тенденції, основні закони, принципи, системні ознаки, параметри)...

класифікувати...

описати (особливості, проблеми, параметри, ознаки, структуру, співвіднесеність, зв'язок, аспекти, засади, тенденції)...

обґрунтувати (теорію, тезу, погляди науковців на..., концепцію, перспективи, систему, шляхи розв'язання проблеми)...

узагальнити (досвід, висновки, результати попередніх досліджень, результати експерименту, експериментальні дані, статистичні дані, матеріали дослідження)...

розглянути (проблеми, особливості, параметри, ознаки, структуру, зв'язок, сутність, основні принципи, засади, характер, аспекти, механізми)...

з'ясувати (причини, сутність, особливості, умови, характер, природу й структуру, місце й роль, основні принципи, параметри, закономірності)...

порівняти (позиції, результати, погляди, параметри, різні підходи, наукові концепції, якості, ознаки, функції, дефініції)...

охарактеризувати (сутність, сучасний стан, значення, механізм, основні напрямки, особливості, передумови, якості, причини, принципи)...

відстежити (процес, логіку, факти, причини, можливості, умови)...
запропонувати (нові підходи, шляхи розв'язання проблеми, класифікацію, рекомендації, нові методики дослідження)...
сформулювати (законони, принципи, завдання, правила, висновки, рекомендації щодо, позицію щодо)...

навести (теорію, загальну характеристику, вагомий статистичний матеріал, відомості, характеристики, класифікації, типології)

перехід до основного викладу матеріалу

Є підстави вважати...

Перевіримо висунуте припущення...

Однією з найважливіших особливостей досліджуваного об'єкта є... Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє проілюструвати певні спостереження...

Матеріали здійсненого обстеження дозволяють згрупувати / узагальнити / уточнити / конкретизувати / класифікувати / провести нову таксономію...

Вдалося зафіксувати / з'ясувати / помітити певні закономірності...

логічні переходи від одного аспекту до іншого

Як було сказано (показано, зауважено, зазначено, встановлено, виявлено, з'ясовано)...

Як свідчать дані (результати)...

Як уже вказувалося / підкреслювалося вище / раніше... Вище йшлося про...

Згідно з цим... Відповідно до цього... У зв'язку з цим...

У зв'язку з викладеним вище... Далі з'ясуємо...

У такий же спосіб знаходить свій вияв...

доповнення або уточнення інформації

також... при чому...

при тому... разом з тим... крім того...

більше того...

до речі...

між іншим...

головним чином... особливо... точніше...

маємо на увазі... по суті...

втім...

(у)все-таки...

тим більше, що... у тому числі... тобто...

а саме...

порівняння або протиставлення

однак... проте... але...

так само...

так само, як і...

не лише..., але й... порівняно з...

на противагу (чому?)... навпаки...

аналогічно (до чого?)... таким же чином...

з одного боку..., з іншого боку... у той же час, як...
разом із тим...
тим більше, що...

**всебічний розгляд об'єкта, особливо з погляду типовості,
конкретності, сутності**

у цьому розумінні... взагалі... зокрема...
як правило... в основному... практично... по суті...
з одного боку... іншого боку... крім того... окрім...
у контексті... за концепцією... між іншим... більше того...

виокремлення певного аспекту інформації

головне при цьому... зупинимось на головному... необхідно зазначити, що...

маємо підкреслити / зауважити, що... слід мати на увазі / враховувати, що... характерно, що...

аналіз інформації – висловлення об'єктивної оцінки

що...

безперечно, що... безсумнівно, що... очевидно, що... насправді...
безсумнівно, але... швидше за все...

досвід (розрахунки, аналіз) підтвердив... як відомо...

загальновідомо, що... згідно з поглядами...

аналіз інформації – висловлення суб'єктивної оцінки

вважаємо, що... здається, що... на наш погляд...

за нашим переконанням...

уявляється вірогідним / правомірним... викликає сумнів...

точка зору автора, що збігається з нашою, ... вірогідно...

ймовірно...

висловлювання впевненості

Є впевненість у тому, що...

Переконливим є погляд знаних авторитетів у цій галузі на (що?)...
Не можна не зважати на те, що...

Доведено, що...

Є очевидним, що...

Ці факти переконують у (чому?)...

Автор переконливо доводить, що...

Результати дослідження підтверджують справедливість (чого?)...

Можна з упевненістю сказати, що...

У цьому аспекті варто взяти до уваги...

висловлення критики, незгоди, спростування

Не можна погодитися...

Навряд чи можна погодитися...

Є підстави дорікати в неточності... Є серйозні заперечення щодо... Необґрунтовано стверджується... Є дискусійним питання...

Низка сумнівів та зауважень виникає при...

Певний сумнів викликають наведені приклади / статистичні дані / припущення щодо...

узагальнення в основному змісті

відтак... отже,...

у підсумку...

в/у результаті...

усе це свідчить про те, що... є очевидним, що...

це дозволяє зробити висновок... це свідчить про...

нарешті...

сформулюємо висновок... одним словом...

підбиваючи підсумки, ... резюмуючи, ...

ілюстрації до теоретичних викладок

наприклад, ... як приклад...

прикладом може бути / слугувати... наведемо приклад...

проілюструємо викладене вище яскравими прикладами... розглянемо приклад...

проаналізуємо типові приклади... унаочнимо...

висновки

Отже, проведене дослідження (виконаний аналіз) підтверджує, що...

Отже, є всі підстави зробити такий висновок:...

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про...

Відтак, можна впевнено стверджувати, що... Сформулюємо основні висновки...

Здійснене дослідження дає можливість / дозволяє зробити такі висновки:...

Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі висновки:...

В ході експерименту розв'язано поставлені завдання й підтверджено основні положення запропонованої гіпотези, а саме:...

перспективи подальших розробок

У перспективі планується дослідження співвідношення...

Перспективним видається більш детальне вивчення явища ... у порівняльному аспекті

Перспективи подальшого вивчення заявленої проблеми вбачаємо у дослідженні...

Подальше дослідження цього аспекту полягає в...

У межах отриманих результатів можна намітити перспективу подальшого студіювання в цьому напрямі...

цитування

(Дослідник) так визначає завдання...

В ... аспекті висвітлюють проблему вітчизняні вчені...

В аналогічному напрямку активно працюють (дослідники) Використовуємо методику, запропоновану дослідником... Вітчизняна ... представлена працями дослідників)

Дані запозичено зі статті... Детальніше дивіться про це у працях...

До проблеми (якої?) зверталось чимало авторів:... До цієї проблеми зверталися вчені...

Дослідник ... пропонує/стверджує, що... Дослідник ... зазначає/нагадує, що... Дослідник ... вбачає, що...

На переконання (дослідника),...

Один із підходів представлено у працях...

Пишучи про..., (дослідник) висловив гіпотезу... Проблемі ... приділили увагу...

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

Кваліфікаційна робота
з теми: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІХ НАУКАХ
ТА ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Виконала: здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти ON1m25 групи
спеціальності 073 Менеджмент
Федоранич Евеліна Антонівна

Керівник: **Анісімова А. М.**,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: **Маркіна І. О.**,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2026 р.

ЗРАЗОК ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ	
1.1. Сутність та зміст поняття «інноваційні технології»	8
1.2. Розвиток інноваційних технологій у системі сучасної освіти	14
1.3. Класифікація інноваційних освітніх технологій	29
1.4. Нормативно-правове забезпечення цифровізації та інновацій в освіті	37
Висновки до розділу 1.....	46
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
2.1. Аналіз ефективності використання інноваційних технологій у закладах освіти.....	47
2.2. Проблеми та ризики цифрової трансформації освіти	61
2.3. Перспективи розвитку інноваційних технологій в освітніх науках.....	66
Висновки до розділу 2.....	75
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	87

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Використані в роботі незастандартовані умовні позначення, символи, одиниці, скорочення й терміни пояснюють у переліку, який подають безпосередньо після «Змісту», починаючи з наступної сторінки. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні.

Переліки скорочень та умовних позначень слід розташовувати стовпцем за абеткою. Ліворуч в абетковому порядку наводять скорочення або умовні позначення спочатку українською мовою, а потім іншими мовами (за наявності), а праворуч – їх розшифрування.

Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Наприклад:

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ЗВО – заклад вищої освіти

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ЗМІ – засоби масової інформації

Додаток Д

ОРІЄНТОВНИЙ СХЕМАТИЧНИЙ ЗРАЗОК ВСТУПУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена сучасними процесами цифровізації суспільства, реформуванням системи освіти та необхідністю підвищення якості освітнього процесу відповідно до міжнародних стандартів. У сучасних умовах розвитку освіти особливого значення набуває впровадження інноваційних технологій у педагогічну практику, що сприяє формуванню цифрової компетентності, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти та підвищенню ефективності навчання. Важливість використання інноваційних технологій визначається також положеннями законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепції розвитку цифрових компетентностей (2021), Національної стратегії розвитку освіти в Україні та інших нормативно-правових документів у сфері освіти.

Проблема використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці є актуальною для сучасної педагогічної теорії та практики, оскільки розвиток цифрового освітнього середовища вимагає оновлення методів, форм і засобів навчання. Особливої уваги потребує впровадження інтерактивних, дистанційних, мультимедійних та адаптивних технологій навчання, які забезпечують ефективну взаємодію учасників освітнього процесу та створюють умови для індивідуалізації навчання.

Аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу дослідників до проблеми інноваційних технологій в освіті. Зокрема, окремі аспекти цифровізації освітнього процесу та використання інноваційних методів навчання висвітлено у працях В. Бикова, І. Зязюна, Н. Морзе, О. Пометун, С. Сисоевої та ін. Теоретичні й практичні засади впровадження сучасних педагогічних технологій досліджували В. Кремень, О. Савченко, І. Підласий, Л. Хоружа та ін. Проблеми цифрової компетентності педагогів і здобувачів освіти розглядали Л. Карташова, Н. Баловсяк, М. Жалдак та ін.

Так, аналіз наукових праць дає можливість стверджувати про потребу в розв'язанні певних суперечностей, а саме:

- між потребою модернізації освітнього процесу та недостатнім рівнем використання інноваційних технологій у закладах освіти;
- між необхідністю формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу та недостатнім методичним забезпеченням цього процесу;
- між потребою впровадження сучасних цифрових технологій у педагогічну практику та недостатньою підготовкою педагогічних працівників до їх використання;
- між швидким розвитком інноваційних технологій та недостатнім науковим обґрунтуванням особливостей їх застосування в освітньому процесі.

Разом з тим, проблема ефективного використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці потребує подальшого теоретичного обґрунтування та практичного дослідження. Таким чином, актуальність проблеми, її теоретичне і практичне значення зумовили вибір теми дослідження: «Інноваційні технології в освітніх науках та педагогічній практиці».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати особливості використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці й на основі емпіричного дослідження розробити практичні рекомендації щодо їх ефективного впровадження в освітній процес.

Відповідно до мети визначено завдання дослідження:

- з'ясувати сутність поняття «інноваційні технології» в системі освіти;
- визначити особливості використання інноваційних технологій у педагогічній практиці;
- охарактеризувати сучасні цифрові та інтерактивні технології навчання;
- здійснити емпіричне дослідження практики використання інноваційних технологій у закладах освіти;
- розробити практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій в освітній процес.

Об'єкт дослідження: процес використання інноваційних технологій у системі освіти.

Предмет дослідження: особливості впровадження інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження; узагальнення, порівняння, систематизація теоретичних та емпіричних даних; анкетування, бесіда, педагогічне спостереження.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що комплексно проаналізовано проблему використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій у сучасний освітній процес.

База дослідження. Емпіричне дослідження в рамках магістерської роботи проводилося на базі закладів загальної середньої та вищої освіти м. Кам'янця-Подільського.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на:

- Науковій конференції студентів і магістрантів Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University з доповіддю «Інноваційні технології в освітніх науках та педагогічній практиці»;
- Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інновації в освіті: сучасні тенденції та перспективи розвитку» з доповіддю на тему: «Використання цифрових технологій у сучасному освітньому процесі».

Публікація:

Іваненко І. І. Використання інноваційних технологій у сучасній педагогічній практиці. *Інновації в освіті: сучасні тенденції та перспективи розвитку*: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2026. С. 25–29.

Структура роботи: вступ, основна частина, яка складається з трьох розділів, висновки до кожного з розділів, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

ОРІЄНТОВНИЙ СХЕМАТИЧНИЙ ЗРАЗОК ВИСНОВКІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ВИСНОВКИ

У магістерському дослідженні здійснено теоретичний аналіз та практичне дослідження проблеми використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці. На основі опрацювання наукової літератури, нормативно-правових документів і результатів емпіричного дослідження досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання.

У ході дослідження з'ясовано сутність поняття «інноваційні технології» та визначено їх роль у сучасному освітньому процесі. Встановлено, що інноваційні технології є важливим чинником модернізації освіти, оскільки сприяють підвищенню якості навчання, розвитку цифрової компетентності, творчого мислення та професійних навичок учасників освітнього процесу.

Проаналізовано основні види інноваційних технологій, які використовуються в педагогічній практиці, зокрема цифрові освітні платформи, інтерактивні технології навчання, дистанційне та змішане навчання, мультимедійні ресурси, хмарні сервіси та технології штучного інтелекту. Визначено, що їх використання забезпечує індивідуалізацію навчання, активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти та створення сучасного освітнього середовища.

У результаті емпіричного дослідження встановлено, що ефективність використання інноваційних технологій значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності педагогів, матеріально-технічного забезпечення закладу освіти, готовності учасників освітнього процесу до використання сучасних технологій та наявності відповідного методичного супроводу.

У роботі обґрунтовано практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій у педагогічну діяльність. Зокрема, акцентовано увагу на необхідності підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників, використання інтерактивних методів навчання, розвитку ди-

станційного та змішаного навчання, а також удосконалення цифрового освітнього середовища.

Результати дослідження підтверджують, що використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці є необхідною умовою розвитку сучасної освіти, забезпечення її якості та конкурентоспроможності відповідно до вимог інформаційного суспільства.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні можливостей використання штучного інтелекту, адаптивних технологій навчання та цифрових платформ у професійній підготовці майбутніх фахівців.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільно козацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.): монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн: курс лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника: навч. посіб. Київ: Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади: монографія. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

1	2
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення: навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці: підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання: монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія: навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ: ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.

1	2
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016): ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика: конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ: ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні: монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса: ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ: ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях: довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації: зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ: Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения: в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения: в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

1	2
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдеева О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл: дис. ... канд. фіз.-мат. наук: 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства: дис. д-ра екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця: затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

1	2
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шилев Б. А., Воеводін В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: 3. Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 4. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

1	2
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. на-ук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляні-щина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографі- чні показчи- ки	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності: бібліогр. по-кажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорі-зький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш: біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні: бібліогр. показч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографіч-ні показчики (1856-2013). Київ: Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографісти-ки; вип. 3).
Частина видання: книги	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международ-ных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i>: зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. Київ, 2009. С. 477-493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i>: избран-ные труды. Харьков, 2013. С. 205-212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i>: підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взає-мовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільс-тва в управлінні</i>: монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.

1	2
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i>: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i>: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i>: материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i>: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i>: матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: довідкового видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i>: словник термінів / за ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжаного видання	1. Коломoeць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153-159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212-218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200-206.

1	2
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88-92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: ґенеזה і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe2: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115-118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20-27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr201v3/5.pdf (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ У КВАЛІФІКАЦІЙНІЙ РОБОТІ

Рис. 2.3. Компоненти моделі інноваційної компетентності завідувачів (директорів) закладів дошкільної освіти

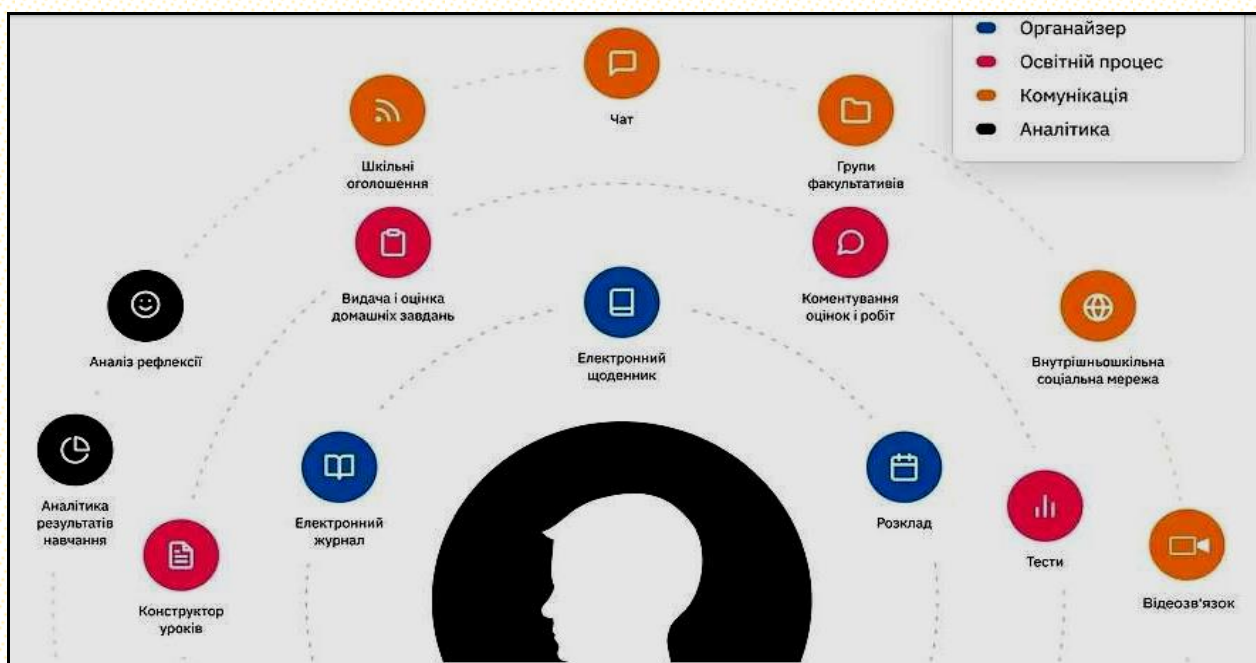

Рис. 2.5 Архітектура системи HUMAN

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ У КВАЛІФІКАЦІЙНІЙ РОБОТІ

Таблиця 2.2

Сформованість інноваційної компетентності керівників закладів
дошкільної освіти

Критерії	Рівні (%)		
	високий	середній	низький
Особистісний	18	35	47
Когнітивний	24	35	41
Діяльнісний	24	47	29
Середній показник	22	39	39

Таблиця 1.3

Визначення поняття «рефлексивне управління»

Автор	Поняття
А. Аніщук [2, с. 173]	механізм особистісно-мотиваційного рівня саморегуляції, показник наявності рефлексивної культури керівника, його здатністю до роздумів про минуле, які спрямовані у майбутнє і виконує інтегративну функцію на рівні «минуле – сьогодення – майбутнє»
О. Коберник [16, с. 34]	готовність діяти в ситуаціях із високим ступенем невизначеності, гнучкість у прийнятті рішень, прагнення до реалізації нововведень та інновацій, постійну спрямованість на пошук нових нестандартних шляхів вирішення професійних завдань, здатність переосмислити стереотипи власного професійного та особистісного досвіду
Л. Карамушка [43, с. 81]	забезпечує розкриття та реалізацію професійних можливостей при постановці та вирішенні творчих завдань, які виникають у професійній діяльності
Л. Пісоцька [52, с. 104]	здатність керівника перетворювати власну діяльність на предмет осмислення та переосмислення розвитку, удосконалення та інноваційної зміни

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ У РИСУНКАХ ТА ТАБЛИЦЯХ

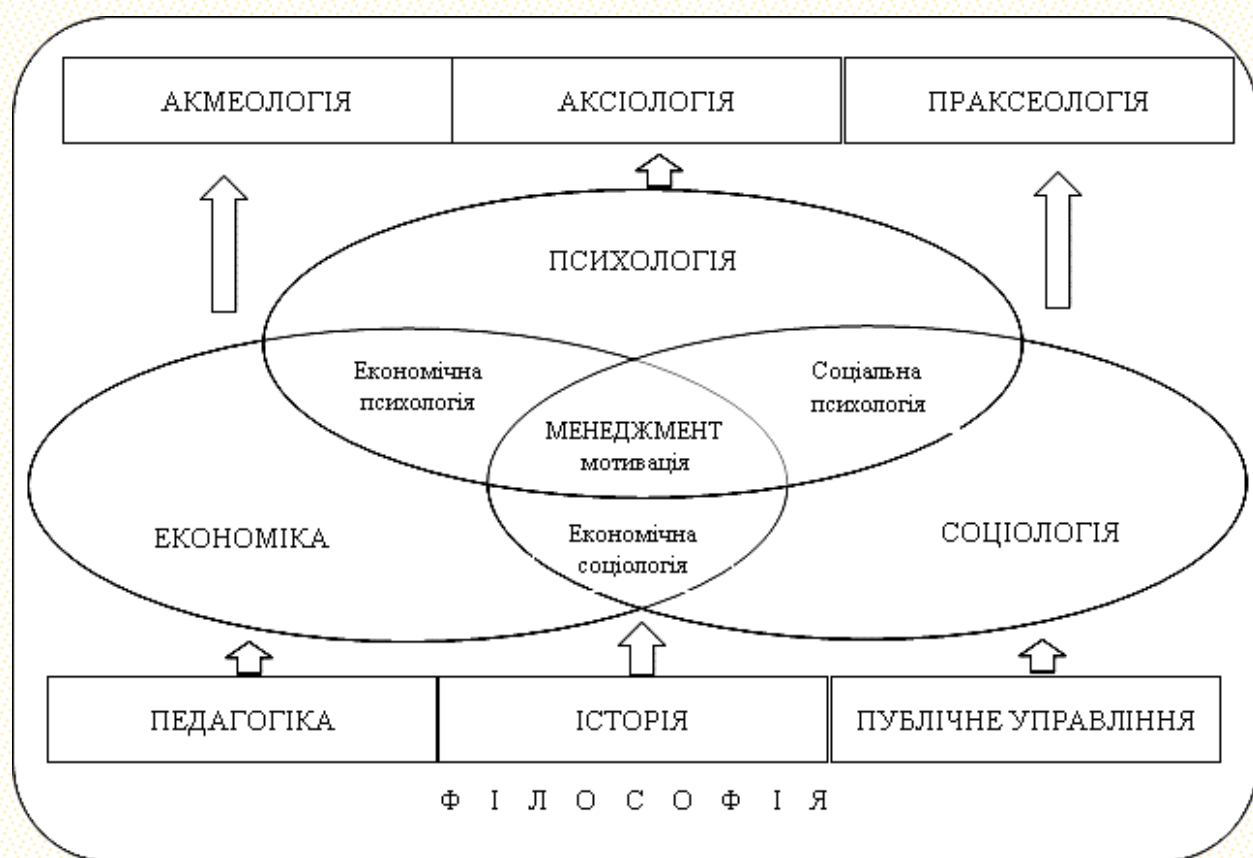

Рис. 1.1. Міждисциплінарна основа дослідження терміну «мотивація»

Джерело [2, с. 24].

Якщо автор роботи використовує для побудови таблиці, чи графіка дані інших джерел, про це зазначається під самою таблицею, чи графіком.

Таблиця 1.1.

Моделі оплати праці

Назва моделі	Характеристика моделі
модель «100% зарплата»	працівнику встановлюють фіксований оклад, який не працює як засіб стимулювання до продуктивної роботи, може застосовуватися при оплаті праці працівника з невеликим досвідом роботи або нових працівників;
модель «заробітна плата плюс бонуси»	працівнику встановлюють окрім фіксованого окладу, також й додаткові виплати у вигляді бонусів за результатами діяльності підприємства та з урахуванням особистої продуктивності; виступає засобом стимулювання з метою отримання додаткових виплат, які можуть розраховуватися за різними індикаторами;
модель рівних часток	передбачає розподіл частини прибутку підприємства порівну між працівниками. Цей розподіл формує їхню зацікавленість у підвищенні рентабельності підприємства, однак нівелює особисті досягнення працівника;
модель продуктивності	оплата праці працівника залежить від відсотка надходжень, який він приносить; при цьому з надходжень попередньо вираховуються кошти, які спрямовуються на покриття витрат, пов'язаних із утриманням підприємства.

Складено за даними джерела [53].

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ

Обсяг – 2-5 повних сторінок формату А4 (включно зі списком використаних джерел). Текст набирається шрифтом Times New Roman, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5; відступ абзацу – 1,25 см, поля: з усіх сторін по 2 см. Файл зберігати у форматі .doc або .rtf. Сторінки не нумеруються, переноси слів не допускаються. До тез можна додавати графічні матеріали – рисунки, таблиці тощо. Вони послідовно нумеруються арабськими цифрами (рис. 1; табл. 1). До кожного рисунку подається короткий підпис, а до таблиці – заголовок. Рисунки подаються у форматі jpeg. У тексті не допускається вирівнювання пропусками. У тексті використовується дефіс «-», який не відділяється пропусками, і тире «—» (Alt+0151). Ініціали відділяються від прізвищ нерозривним пробілом (комбінація клавіш Ctrl+Shift+Пробіл).

Структура тез: 1. Ім'я та прізвище автора (шрифт – жирний курсив, вирівнювання по правому краю). 2. Для студентів, магістрантів та аспірантів вказати наукового керівника із зазначенням наукового ступеня та посади. 4. Назва тез (великими літерами, шрифт – жирний, вирівнювання по центру).

Далі йде текст, вирівняний по ширині сторінки. Він умовно містить такі складові:

- а) постановка проблеми, обґрунтування актуальності дослідження;
- б) аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання порушеної проблеми та на які спирається автор, виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено статтю;
- в) мета публікації;
- г) виклад матеріалу дослідження та його основні результати;
- ґ) висновки (найбільш важливі результати дослідження, які містять наукову новизну і мають теоретичне та (або) практичне значення).

Посилання у тексті оформляються у квадратних дужках за зразком [5, с. 55]. Список використаних джерел (не більше 7 джерел в алфавітному порядку) розміщується наприкінці тексту і повинен бути оформлений відповідно до існуючих стандартів бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

Сергій ГІЛЬКО

студент 1 курсу магістратури педагогічного факультету

Науковий керівник: **Кирило ЗАЯНЧУК**

кандидат педагогічних наук, доцент

ПРИНЦИПИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ПРОГРЕСИВНІ НОРМИ ТА ОРІЄНТИРИ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Виклад основного матеріалу

Список використаних джерел:

1. Гергарт Т.В., Горшкова Л.О. Принципи менеджменту: вплив на сучасність. *Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції / Державний університет «Житомирський політехніка». Житомир, 2015. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/1570>
2. Принципи організації інноваційної діяльності у позашкільному закладі освіти. *Інтернет-платформа Всеосвіта «Бібліотека методичних матеріалів»*. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/000dcj-7f68.docx.html>
3. Калашнікова С.А. Ідентифікація сучасних орієнтирів розвитку вищої освіти. *Вища освіта України*. 2014. № 3. С. 12-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2014_3_4
4. Калашнікова С.А. X Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Оцінювання якості: підходи та інструменти». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. 3 (2). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-15>
5. Любченко Н.В. Самоменеджмент як чинник професійно-особистісного розвитку менеджера в освіті: спецкурс / НАПН України. ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». Київ, 2017. С. 36-38.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ВИСТУПУ НА ЗАХИСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Мороз Інна Василівна.

Шановна Голово екзаменаційної комісії!

Шановні члени екзаменаційної комісії!

Шановні присутні!

Вашій увазі пропонується дослідження на тему:

**«УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ЗАКЛАДІ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Сучасний розвиток освіти характеризується активним упровадженням інноваційних технологій, що зумовлено стрімким розвитком інформаційного суспільства, цифровізацією всіх сфер життєдіяльності та потребою підвищення якості освітнього процесу. Освіта сьогодні виступає не лише засобом передачі знань, а й важливим чинником формування конкурентоспроможної, творчої та компетентної особистості, здатної ефективно діяти в умовах постійних змін.

Інноваційні технології в освітніх науках та педагогічній практиці відкривають нові можливості для вдосконалення методів навчання, розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу, забезпечення доступності та гнучкості освіти. Використання інтерактивних платформ, дистанційного та змішаного навчання, мультимедійних ресурсів, хмарних сервісів і технологій штучного інтелекту сприяє модернізації освітнього середовища та підвищенню ефективності педагогічної діяльності.

Водночас процес упровадження інноваційних технологій потребує належного наукового обґрунтування, методичного забезпечення та готовності педагогів до використання сучасних цифрових інструментів у професійній діяльності. Саме тому дослідження особливостей застосування інноваційних технологій у сучасній освіті є актуальним і важливим напрямом розвитку освітніх наук та педагогічної практики.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними процесами цифровізації суспільства, реформуванням системи освіти та необхідністю підвищення якості освітнього процесу відповідно до міжнародних стан-

дартів. У сучасних умовах розвитку освіти особливого значення набуває впровадження інноваційних технологій у педагогічну практику, що сприяє формуванню цифрової компетентності, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти та підвищенню ефективності навчання. Важливість використання інноваційних технологій визначається також положеннями законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепції розвитку цифрових компетентностей (2021), Національної стратегії розвитку освіти в Україні та інших нормативно-правових документів у сфері освіти.

Проблема використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці є актуальною для сучасної педагогічної теорії та практики, оскільки розвиток цифрового освітнього середовища вимагає оновлення методів, форм і засобів навчання. Особливої уваги потребує впровадження інтерактивних, дистанційних, мультимедійних та адаптивних технологій навчання, які забезпечують ефективну взаємодію учасників освітнього процесу та створюють умови для індивідуалізації навчання.

Аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу дослідників до проблеми інноваційних технологій в освіті. Зокрема, окремі аспекти цифровізації освітнього процесу та використання інноваційних методів навчання висвітлено у працях В. Бикова, І. Зязюна, Н. Морзе, О. Пометун, С. Сисоевої та ін. Теоретичні й практичні засади впровадження сучасних педагогічних технологій досліджували В. Кремень, О. Савченко, І. Підласий, Л. Хоружа та ін. Проблеми цифрової компетентності педагогів і здобувачів освіти розглядали Л. Карташова, Н. Баловсяк, М. Жалдак та ін.

Так, аналіз наукових праць дає можливість стверджувати про потребу в розв'язанні певних суперечностей, а саме:

- між потребою модернізації освітнього процесу та недостатнім рівнем використання інноваційних технологій у закладах освіти;
- між необхідністю формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу та недостатнім методичним забезпеченням цього процесу;
- між потребою впровадження сучасних цифрових технологій у педагогічну практику та недостатньою підготовкою педагогічних працівників до їх використання;

– між швидким розвитком інноваційних технологій та недостатнім науковим обґрунтуванням особливостей їх застосування в освітньому процесі.

Разом з тим, проблема ефективного використання інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці потребує подальшого теоретичного обґрунтування та практичного дослідження. Таким чином, актуальність проблеми, її теоретичне і практичне значення зумовили вибір теми дослідження: «Інноваційні технології в освітніх науках та педагогічній практиці».

Об'єкт дослідження: ...

Предмет дослідження: ...

Мета дослідження: ...

Мета зумовила вирішення таких завдань:

- ...
- ...
- ...

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що ...

Практичне значення полягає в тому, що ...

База дослідження. Експериментальна робота в рамках магістерського дослідження проводилася на базі закладу дошкільної освіти №...

Апробація результатів дослідження здійснювалася на двох наукових конференціях і завдяки публікації тез доповіді у збірнику наукових праць...

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (85 позицій), додатків. Повний обсяг роботи – 84 сторінки, основна частина – 63 сторінки.

Перший розділ дослідження було присвячено теоретичним основам інноваційних технологій в освітніх науках та педагогічній практиці.

Зокрема розкрито сутність базових понять: «інноваційні технології», «освітні технології», «цифрові технології», «педагогічна практика». Інноваційні технології в даному дослідженні розуміємо як сукупність сучасних методів, форм і цифрових засобів навчання, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу.

У ході дослідження визначено, що:

- інноваційні технології сприяють підвищенню якості освіти;
- цифрові та інтерактивні технології активізують пізнавальну діяльність здобувачів освіти;
- ефективність їх використання залежить від цифрової компетентності педагогів і належного технічного забезпечення.

Було проаналізовано критерії оцінювання ефективності інноваційних технологій, серед яких: результативність навчання, рівень цифрової компетентності, інтерактивність та мотивація здобувачів освіти.

Другий розділ дослідження присвячено аналізу практики використання інноваційних технологій у закладах освіти м. Кам'янця-Подільського. Досліджено особливості використання цифрових платформ, дистанційного та змішаного навчання в освітньому процесі.

У ході дослідження було розроблено анкету для оцінювання ефективності використання інноваційних технологій. Результати засвідчили позитивний вплив сучасних технологій на якість навчання та мотивацію здобувачів освіти, а також необхідність підвищення цифрової компетентності педагогів.

На основі проведеного дослідження розроблено методичні рекомендації щодо ефективного використання інноваційних технологій у педагогічній практиці.

У ході дослідження досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання. Запропоновані рекомендації можуть бути використані педагогічними працівниками та керівниками закладів освіти.

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Навчальне електронне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо підготовки кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Освітні науки»
спеціальності А1 Освітні науки**

Електронне видання

Укладачі:

ПОЛІЩУК Світлана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач
кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

КУЧИНСЬКА Ірина Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

ФЕДОРЧУК Вікторія Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

ГОРБАТЮК Оксана Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

ДУТКО Олена Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, старший
викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка;

ЛЕБІДЬ Інна Юхимівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
педагогіки та менеджменту освіти Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка.

Підписано 18.06.2026. Гарнітура «Arial».
Об'єм даних 1,4 Мб. Обл.-вид. арк. 3,0. Зам. № 1265.

Видавець і виготовлювач – Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи
серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.